

Världsekonomin och vi

- December 2013 -

Jan Bergstrand

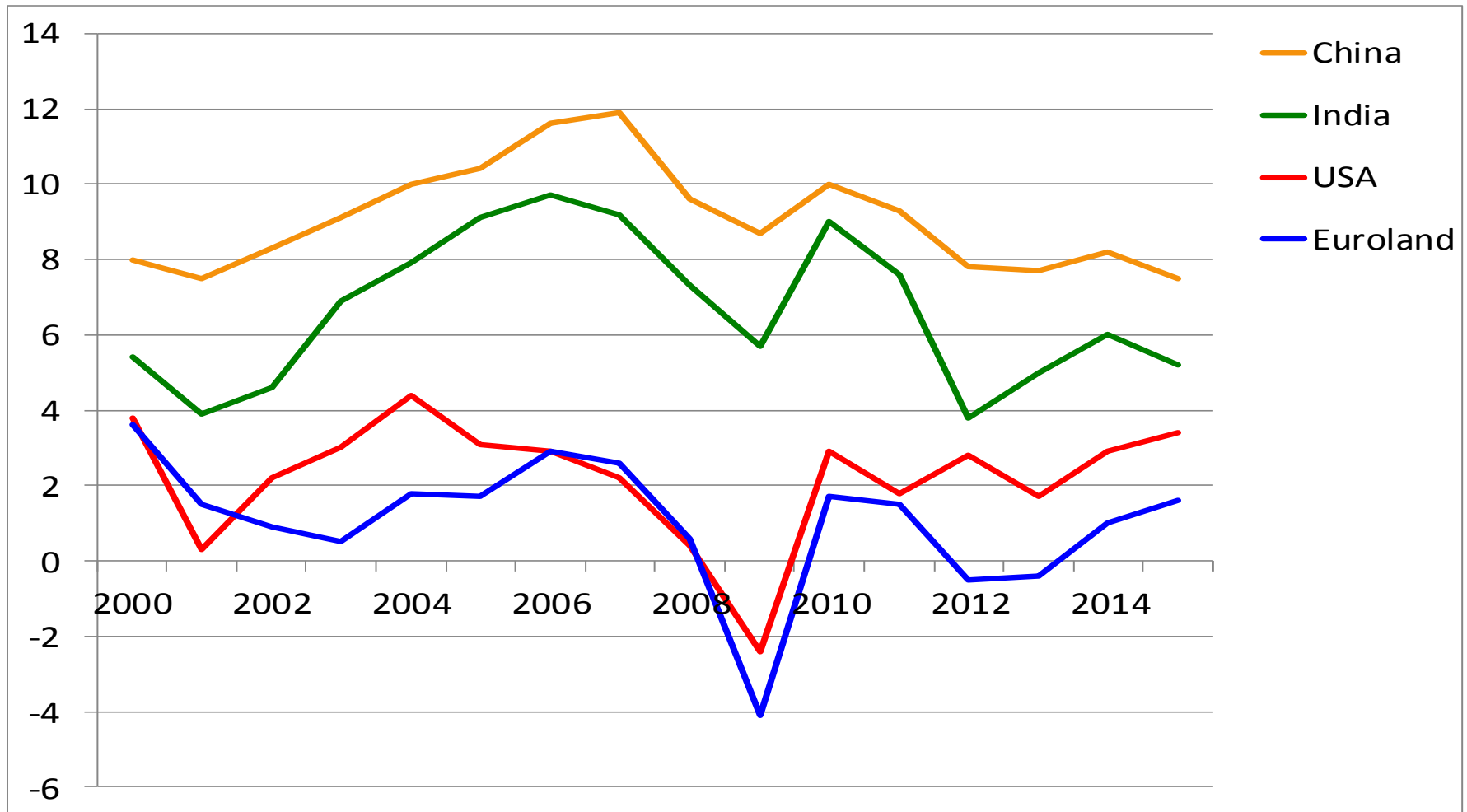
Dagsläget i världsekonomin

- Angel Gurría OECD, 19 Nov 2013 -

- Ovanligt många år i följd med låg ekonomisk tillväxt, särskilt i Europa
- **Hög och växande arbetslöshet, särskilt bland ungdomar och i Euro-området**
- Växande inkomstskillnader, särskilt på grund av arbetslösheten
- **Allmänheten tappat förtroende för regeringar som inte kan hantera krisen!**

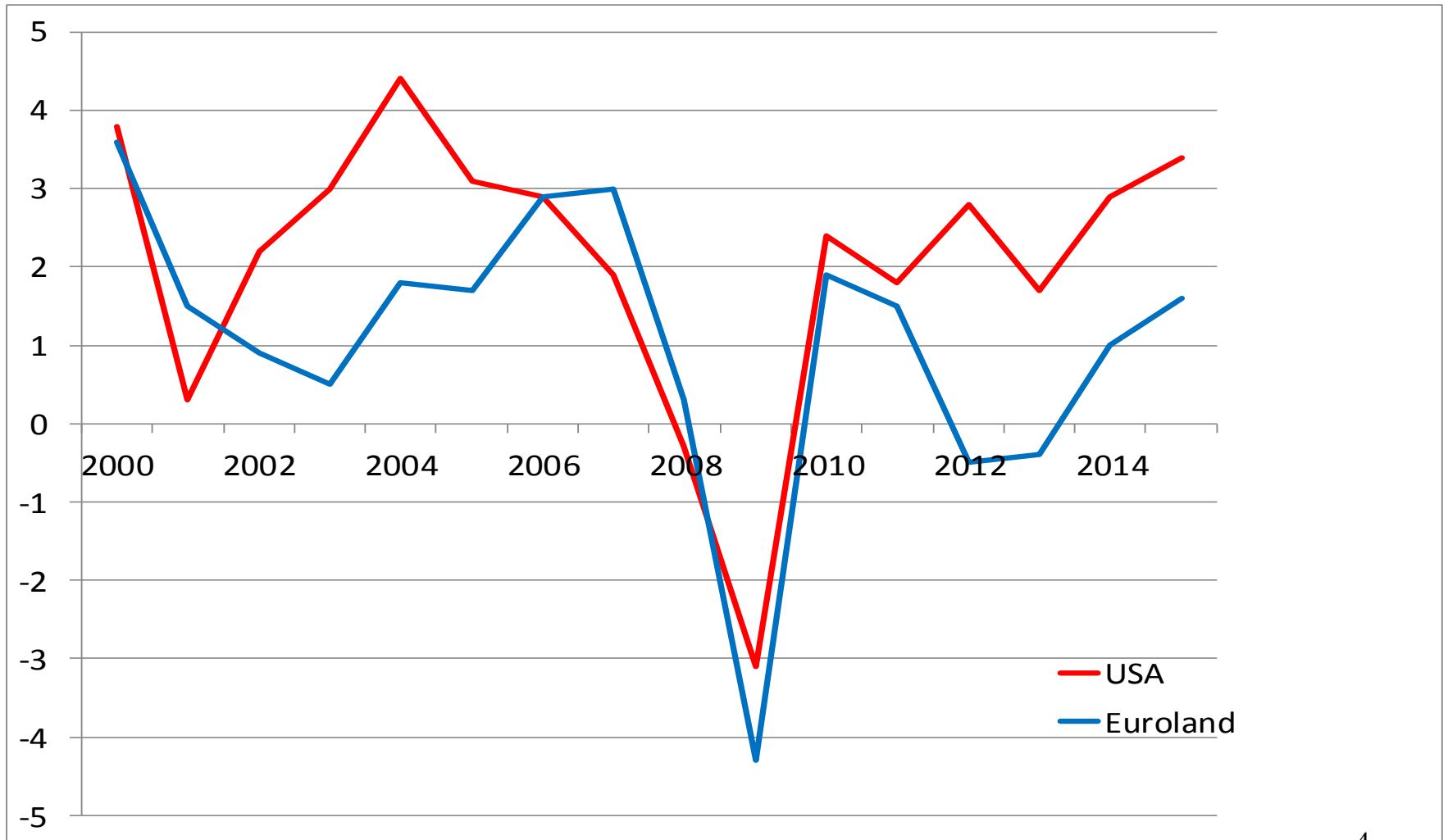
Utvecklingen i några viktiga regioner

- Ändring i BNP, % per år -

Utvecklingen i USA och Europa

- Ändring i BNP, % per år -

Den låga tillväxten i Europa

- Investeringarna förblir låga, närmare 10 % under 2007 års nivå
- Bankerna håller tillbaka utlåningen
- Världshandeln växer för sakta och har inte återgått till tidigare nivåer
- Draghjälpen från utvecklingsländerna har inte återkommit som förr

BNP i miljarder dollar 2013

USA	16 333
Canada	<u>1 816</u>
	(18 149)

Germany	3 403
France	2 620
Britain	2 471
Italy	2 002
Spain	1 361
Netherlands	811
Switzerland	619
Sweden	532
Poland	514
Norway	502
Belgium	<u>481</u>
	(15 316)

Russia	2 102
Ukraine	181
Romania	173

Brazil	2 490
Mexico	1 210
Argentina	520
Colombia	390
Venezuela	390
Chile	288

China	9 233
Japan	5 742
India	2 194
South Korea	1 227
Taiwan	509
Pakistan	<u>258</u>
	(19 163)

South Africa	370
Nigeria	270
Algeria	250

Turkey	730
Saudi Arabia	630
Iran	540
UAR	450
Egypt	260
Israel	240

Australia	1 533
Indonesia	975
Thailand	402
Malaysia	340
Philippines	280

BNP per invånare med hänsyn till lokala priser

	<u>1970</u>		<u>2012</u>
1 Switzerland	154	Luxembourg	247
2 USA	148	Norway	177
3 Luxembourg	134	Switzerland	146
4 Sweden	115	USA	138
5 Canada	108	Netherlands	120
6 Denmark	107	Austria	120
7 France	106	Ireland	120
8 Netherlands	106	Sweden	118
9 Australia	104	Australia	118
10 New Zealand	102	Canada	116
11 Britain	98	Denmark	116
12 Belgium	96	Germany	113
13 Germany	93	Belgium	109
14 Austria	92	Finland	107
15 Italy	90	Iceland	106
16 Finland	87	Britain	100
17 Japan	85	France	100
18 Iceland	84	Japan	98
19 Norway	81	Spain	90
20 Spain	67	Italy	90

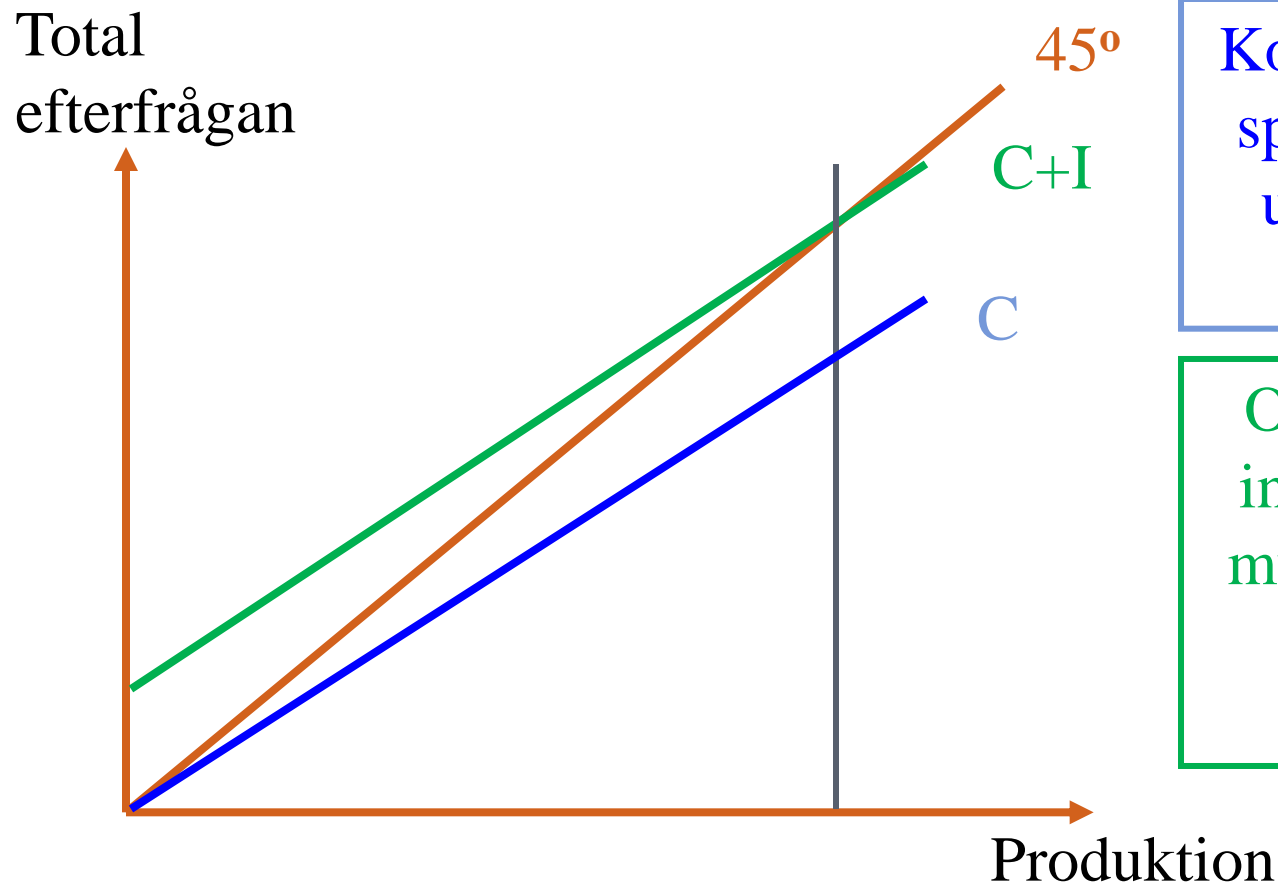
Finanskrisen 2008-2011

- Finanskrisen blev världens djupaste ekonomiska nedgång sedan depressionen
- Nedgången hävdades med hjälp av enorma offentliga utgifter och nära nollränta i många länder
- Följden blev problem i Europa och USA, när soliditeten efter krisen måste återställas hos stater, företag och hushåll
- Man håller ner räntorna för att få igång tillväxten
- Men om räntan förblir låg för länge kan vissa hushåll bli överbelånade inför framtiden!

Ekonomisk teori (Makroekonomi)

- om produktion och sysselsättning-

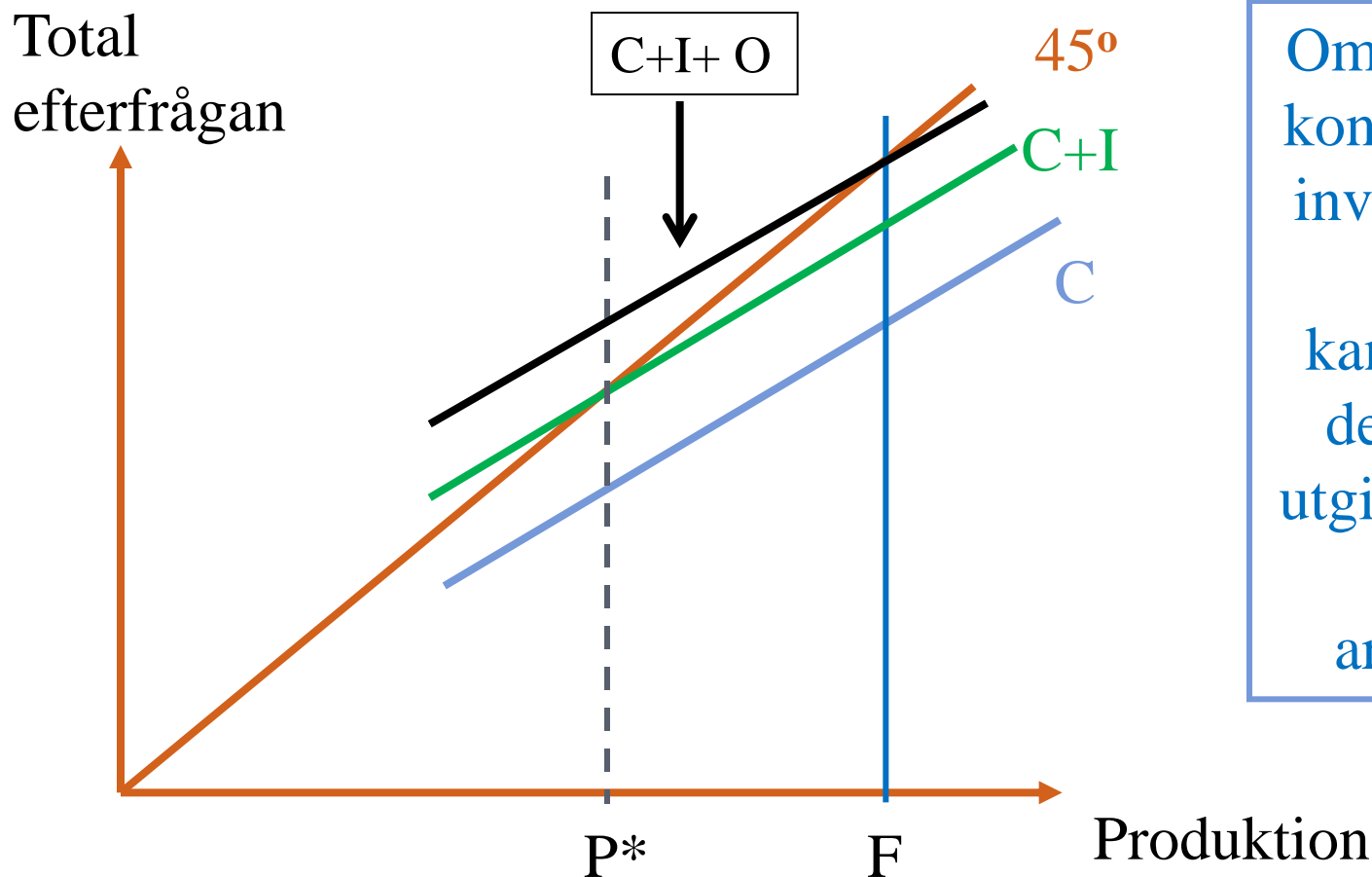

Konsumenterna
sparar, skapar
underskott i
efterfrågan

Om företagen
investerar lika
mycket blir det
jämvikt i
ekonomin

Ekonomisk teori

- om produktion och sysselsättning -

Om summan av konsumtion och investering blir för liten kan staten öka de offentliga utgifterna för att undvika arbetslöshet

Men i goda tider skall man bromsa konsumtionen!

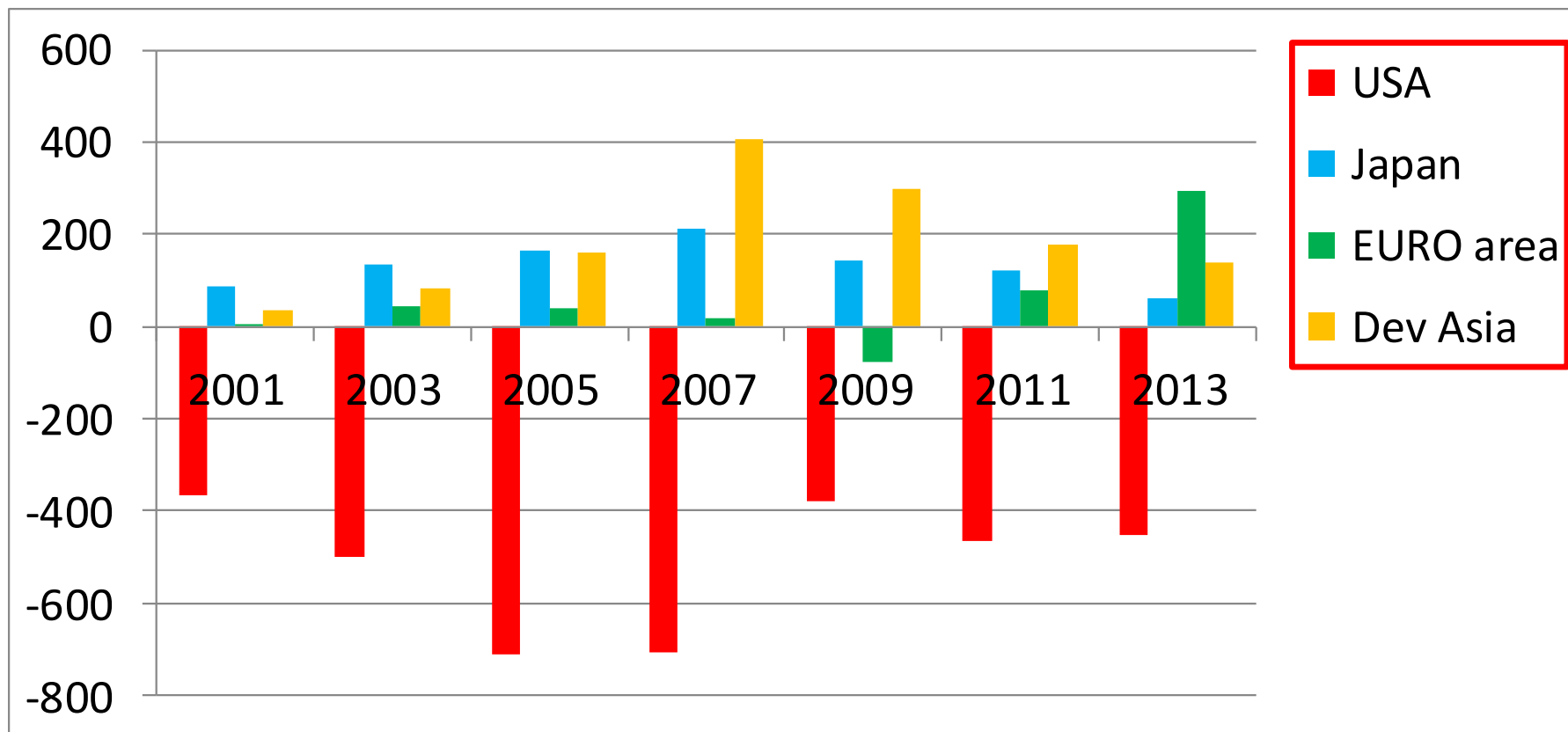
Användning av BNP 2007

Siffrorna visar vilken andel av BNP som användes till vad

Land	Privat kons	Off kons	Investering	Summa
China	36	14	42	92
Japan	57	18	23	97
Euro area	57	20	22	99
Finland	51	22	23	96
Norway	41	20	24	85
Sweden	47	25	20	92
USA	70	19	16*	105
U.K.	64	21	18	103

Bytesbalanser 2001 -2013

Miljarder Dollar

Småhusmarknaden i USA

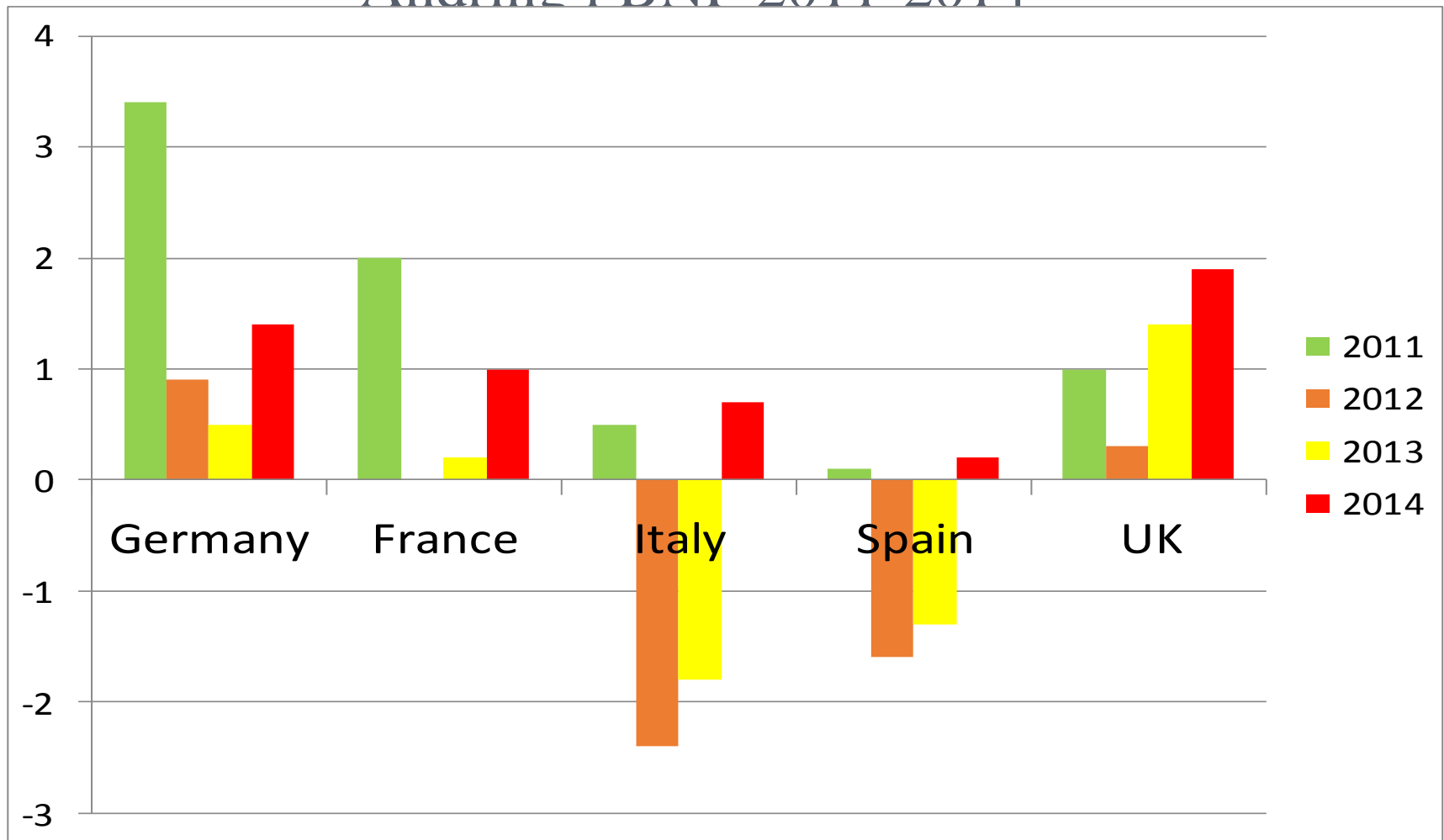
- Låga räntor efter IT-krisen gjorde småhus fördelaktiga
- Huspriserna steg och ökande upplåning finansierade överdriven amerikansk konsumtion
- En stor del av lånen gick till subprime låntagare, som lockades med "teasers"
- (I USA är bara huset ansvarigt för lånet – inte låntagaren!)
- Lånen omvandlades till värdepapper (CDOs och MBSs) och såldes till investerare utan detaljerad insyn
- Värdepappersmäklare tjänade snabba pengar
- Stigande räntor under 2005-2008 höjde årskostnaderna och de nya låntagarna kunde inte betala
- Marknaderna för CDOs och MBSs bröt samman och deras ägare (banker och försäkringsbolag) gick i konkurs!

Utsikter i USA

- ”Bright future ahead!”
- Offentliga utgifter minskar successivt men ger fortfarande stöd till efterfrågan!
- Privatpersoner har betalt av sina skulder och kan snart konsumera som vanligt igen
- Företagens kostnader har minskat och deras investeringar stiger
- Den privata sysselsättningen ökar.
Arbetslösheten sjunker
- Bostadsinvesteringarna stiger (från låg nivå)

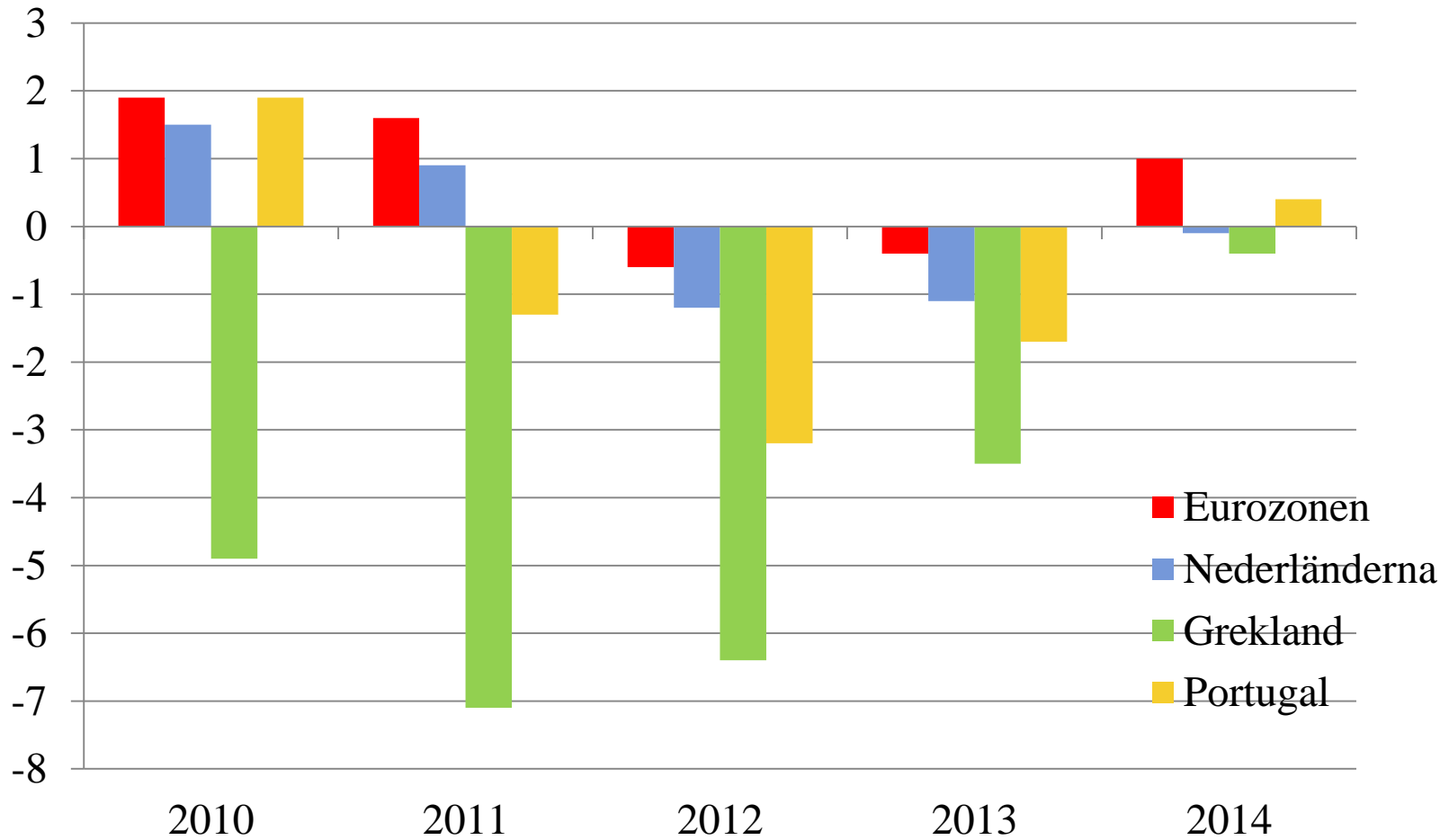
Stora ekonomier i Europa

Ändring i BNP 2011-2014

Problem och genomsnitt

- Årlig ändring i BNP 2010-2014 -

Stabilitetspaktens krav

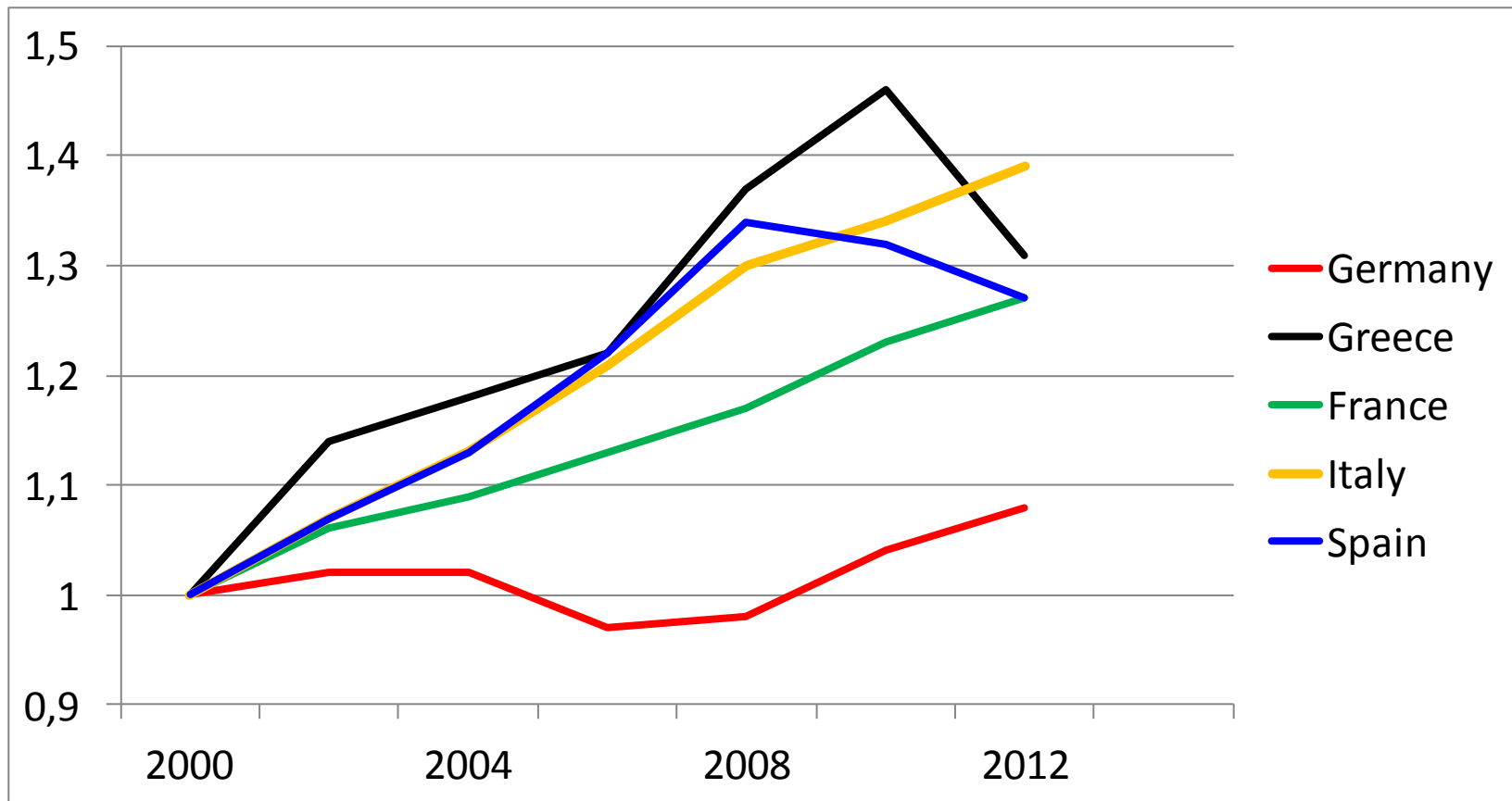
- Begränsat budgetunderskott (3%)
- Låg statsskuld (60 %)
- Låg inflation (Nästan som de andra)
- Låga räntor (Nästan som de andra)
- Medlem i ERM-systemet

Robert Mundell, Nobelpriset 1999

-Valutaförhållandena -

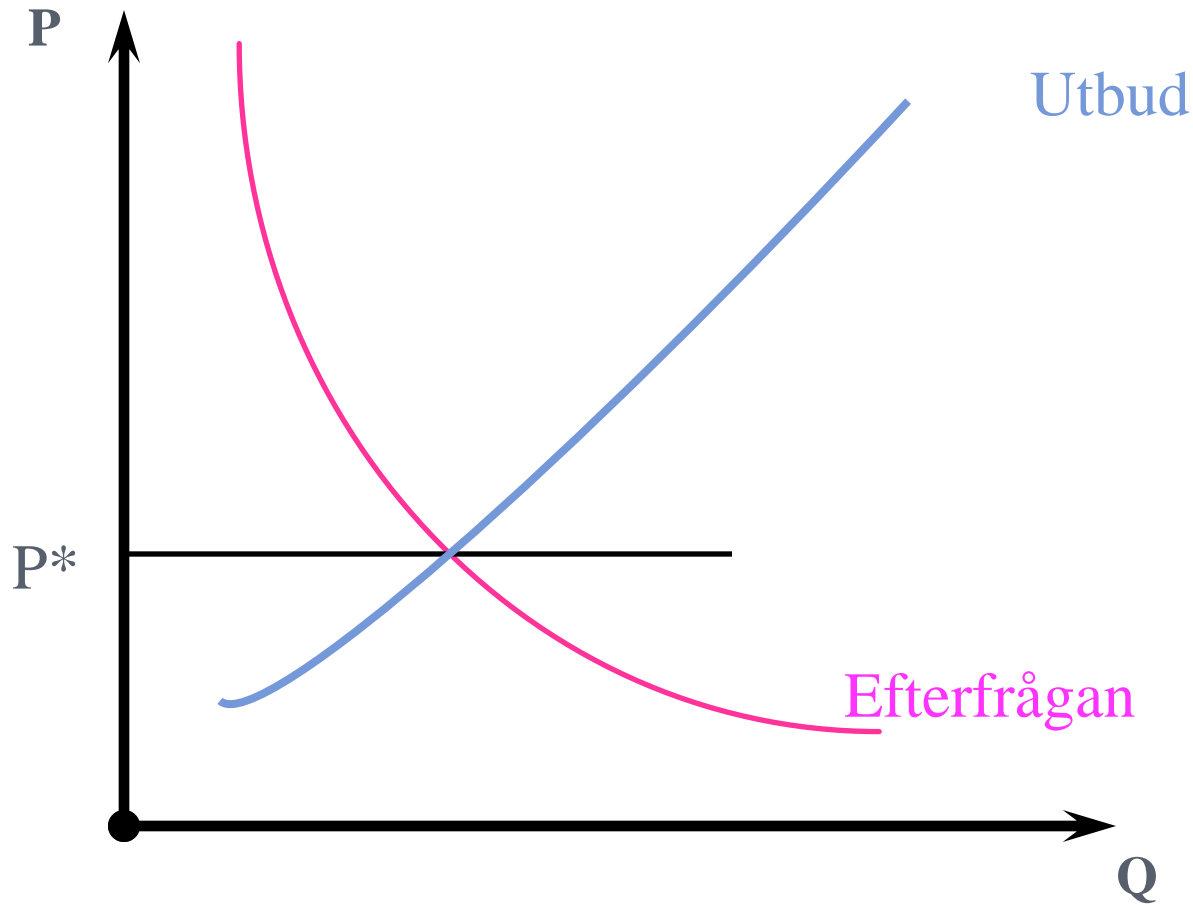
“Ett optimalt valutaområde...
omfattar ett antal regioner
mellan vilka viljan att flytta är stor nog
för att säkerställa full sysselsättning
om en enstaka region drabbas
av en asymmetrisk chock.”

Arbetskostnad per producerad enhet sedan Euron infördes

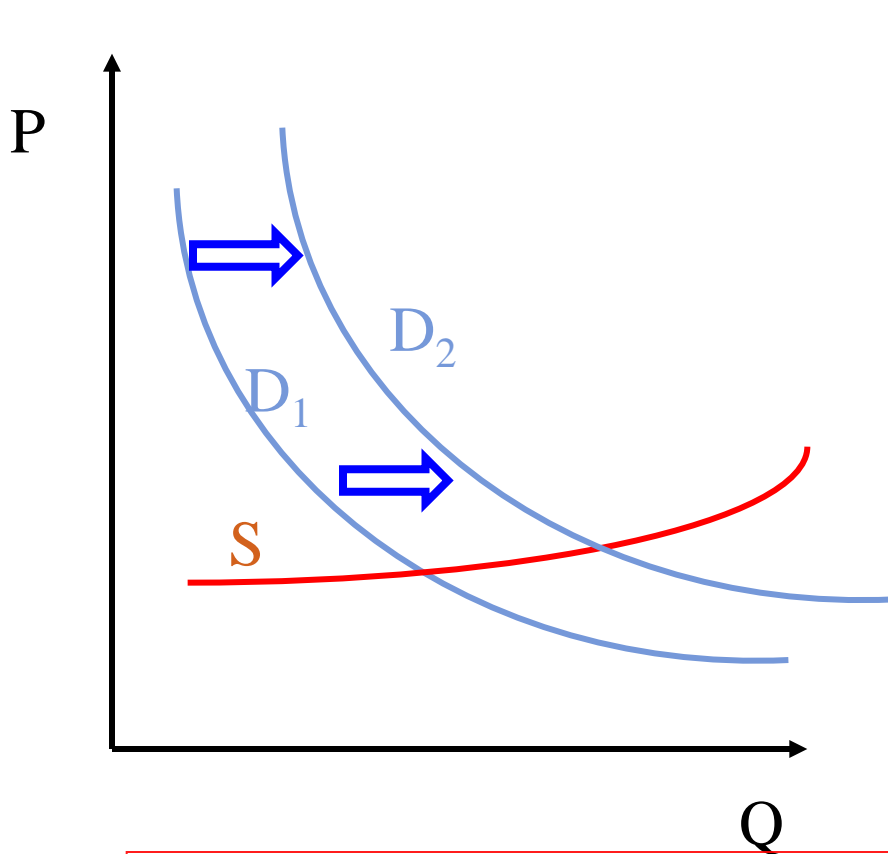
Ekonomisk teori (Mikroekonomi)

- om utbud och efterfrågan -

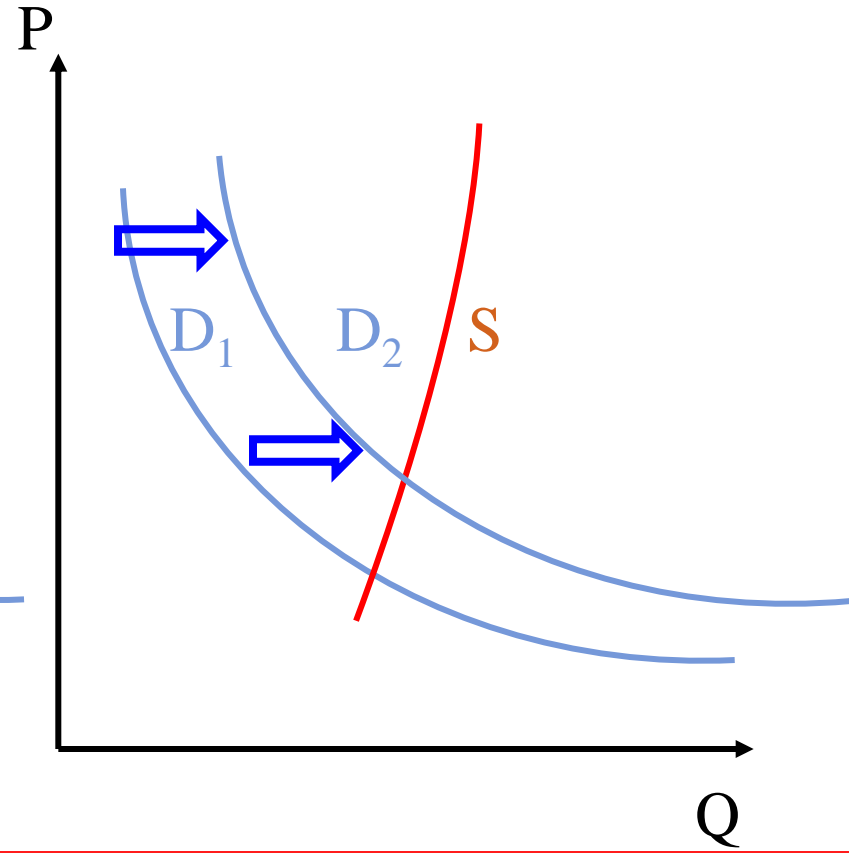

Prissättning för varor och tjänster

Priset på latte

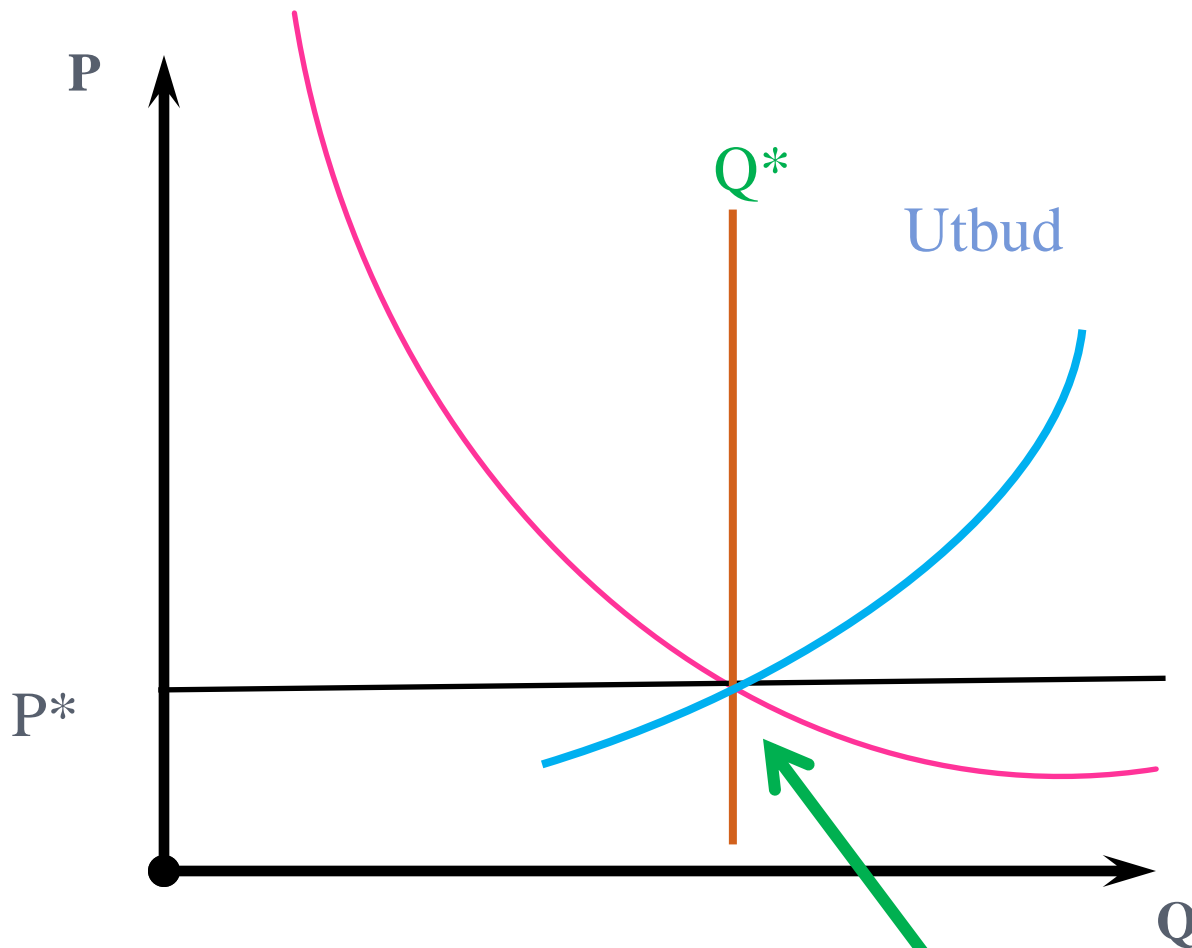

Priset på olja

2007 ökade efterfrågan på olja från 82,8 till 86,0 mbpd,
men man kunde bara leverera 85,5mbpd (IMF, april 2009)

Lönebildningen på arbetsmarknaden

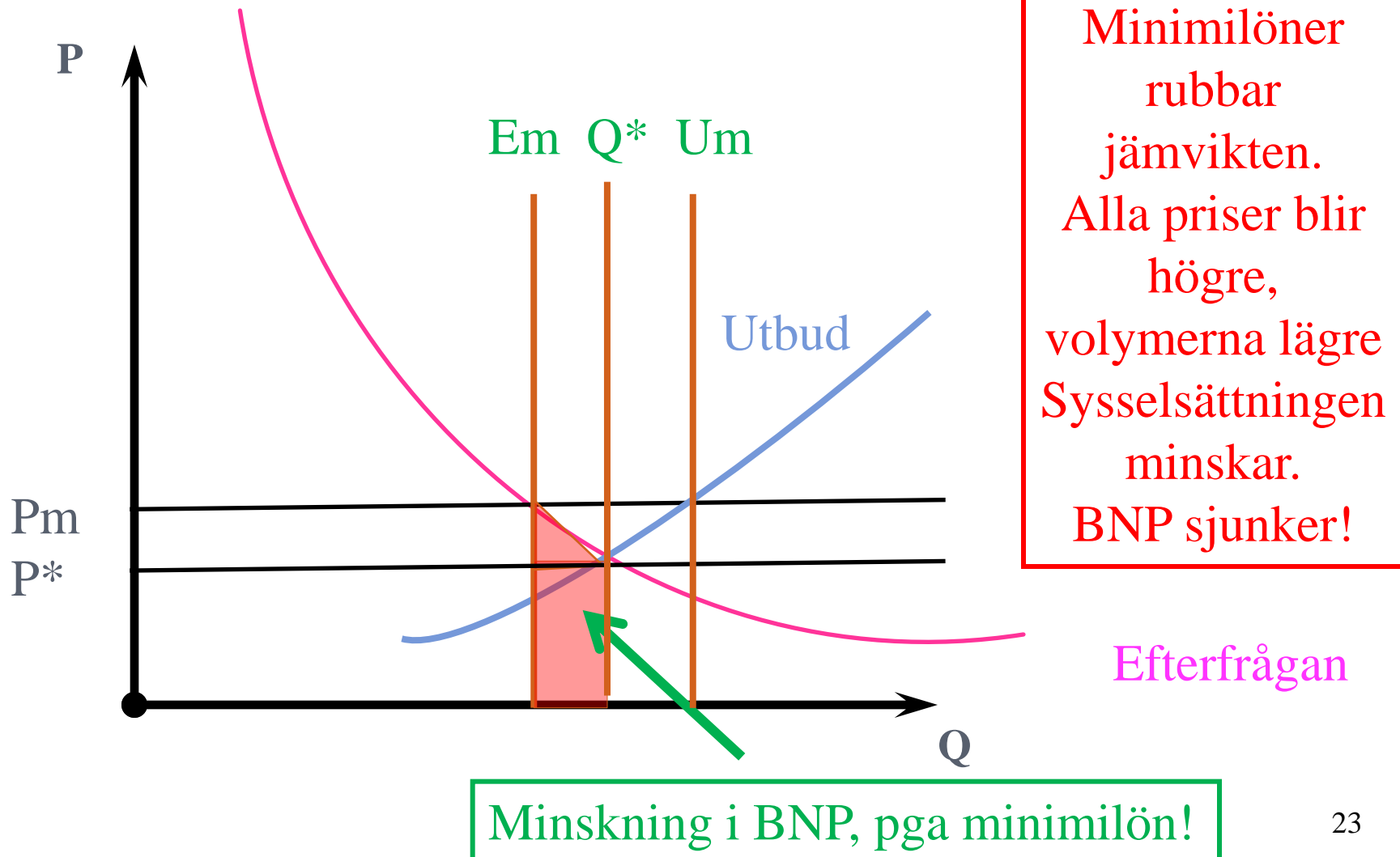

Utbud och efterfrågan på en viss typ av arbetskraft möts vid volymen Q^* , som definierar sysselsättning och bidraget till BNP

Efterfrågan

Jämviktspunkt på arbetsmarknaden

Minimilöner på arbetsmarknaden

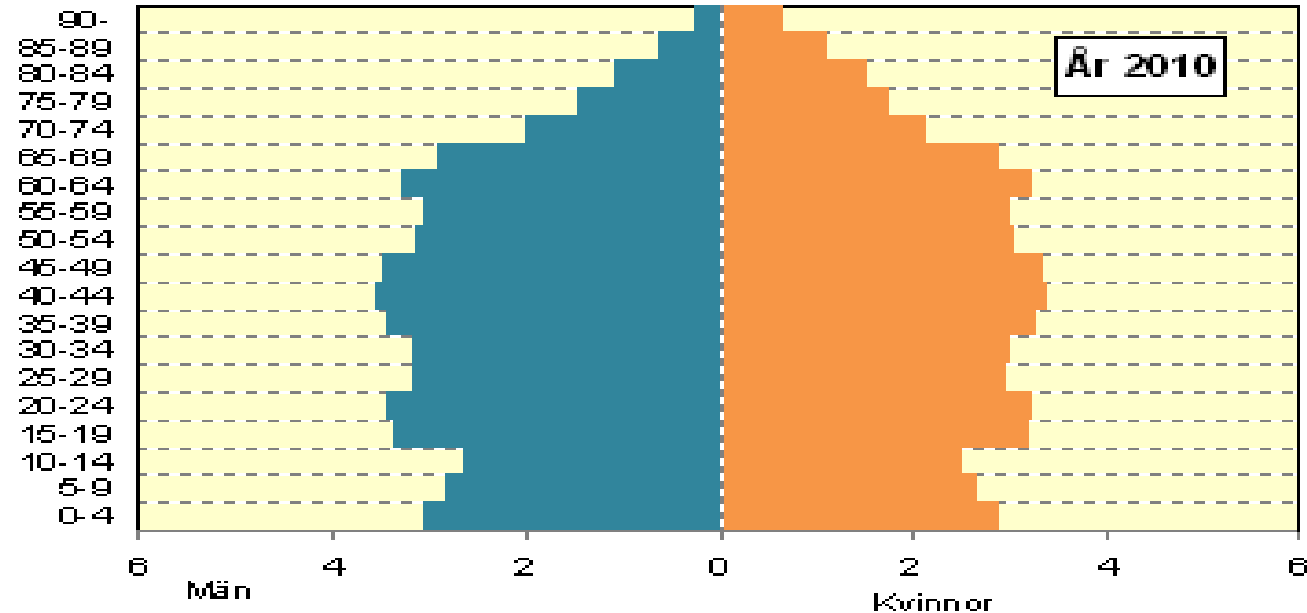
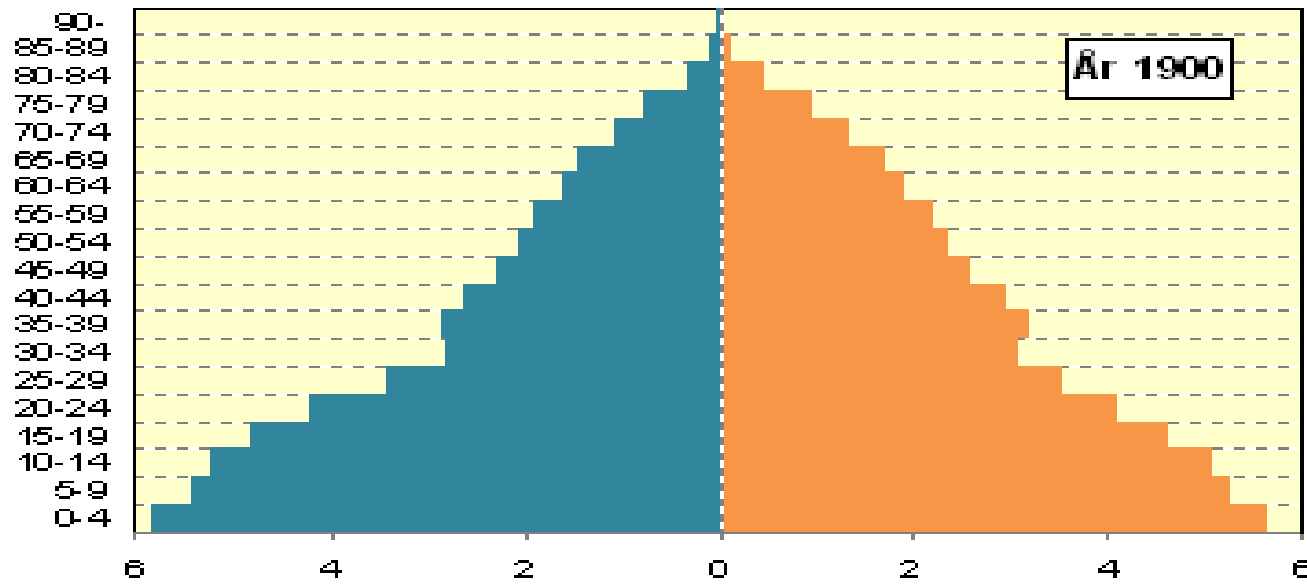

Befolkningspyramid för år 1900 och 2010 efter kön och ålder (andel i procent)

Män

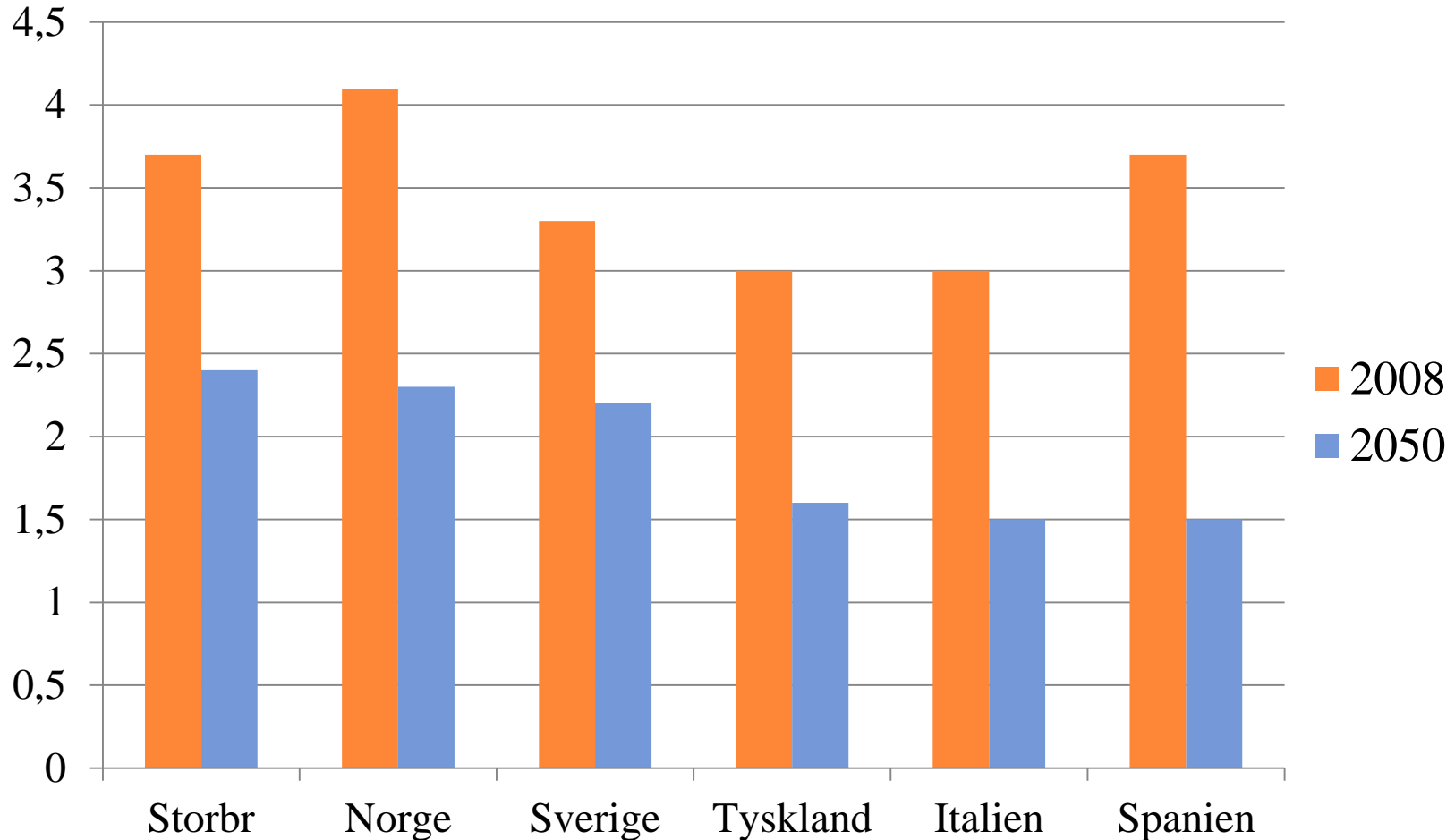
Kvinnor

SCB
okt -11

”Support Ratio” i Europa = antalet arbetande per pensionär

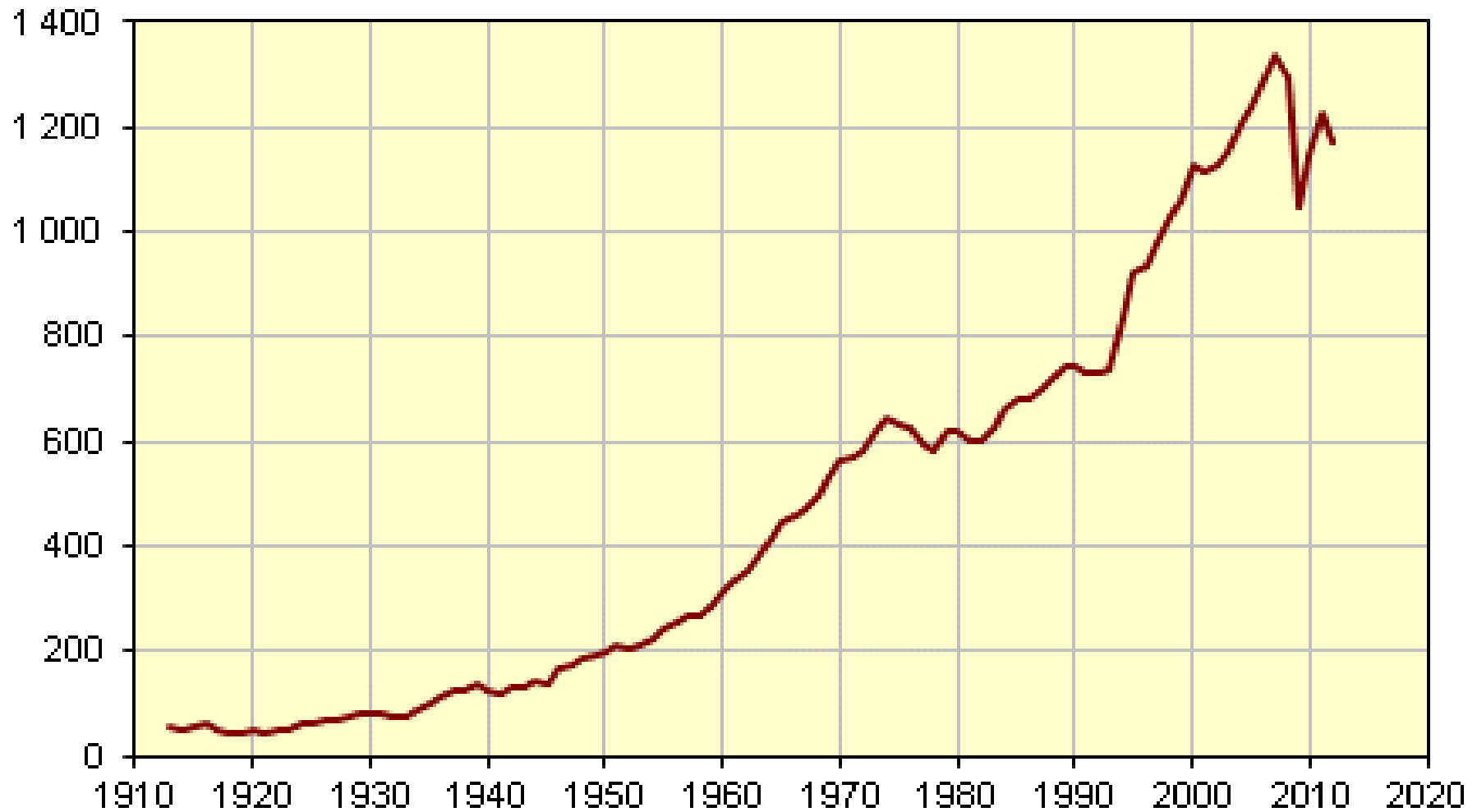

Långsiktiga problem i Europa

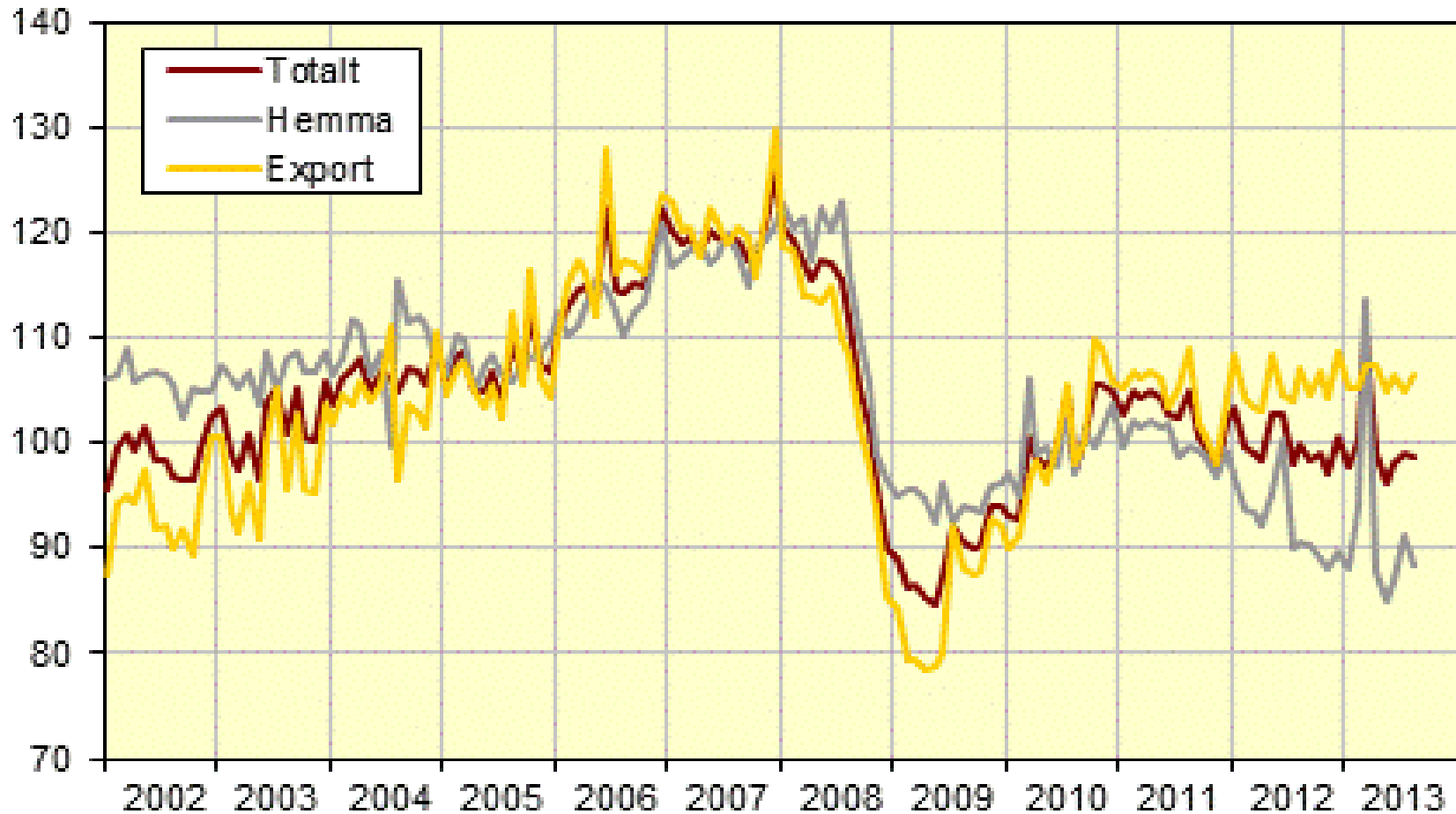
1. Åldrande befolkning sänker konsumtion och investeringar
2. Vissa stater ökade utgifterna under finanskrisen – tvingas nu till stora offentliga nedskärningar
3. Eurovalutan förvärrar problemen för alla länder utom Tyskland , Luxemburg, Österrike och Nederländerna
4. Den europeiska unionen tror inte på den ekonomiska vetenskapen – försöker sätta ekonomiska lagar ur kraft!
5. Summan blir låg sysselsättning och stagnerande ekonomier i flera år (många år) till!
6. Så har Japan haft det sedan 1990!

Industriproduktionen i Sverige 1913-2012

Index 1935=100. Fasta priser

Industrins orderingång i fasta priser. Säsongrensade värden

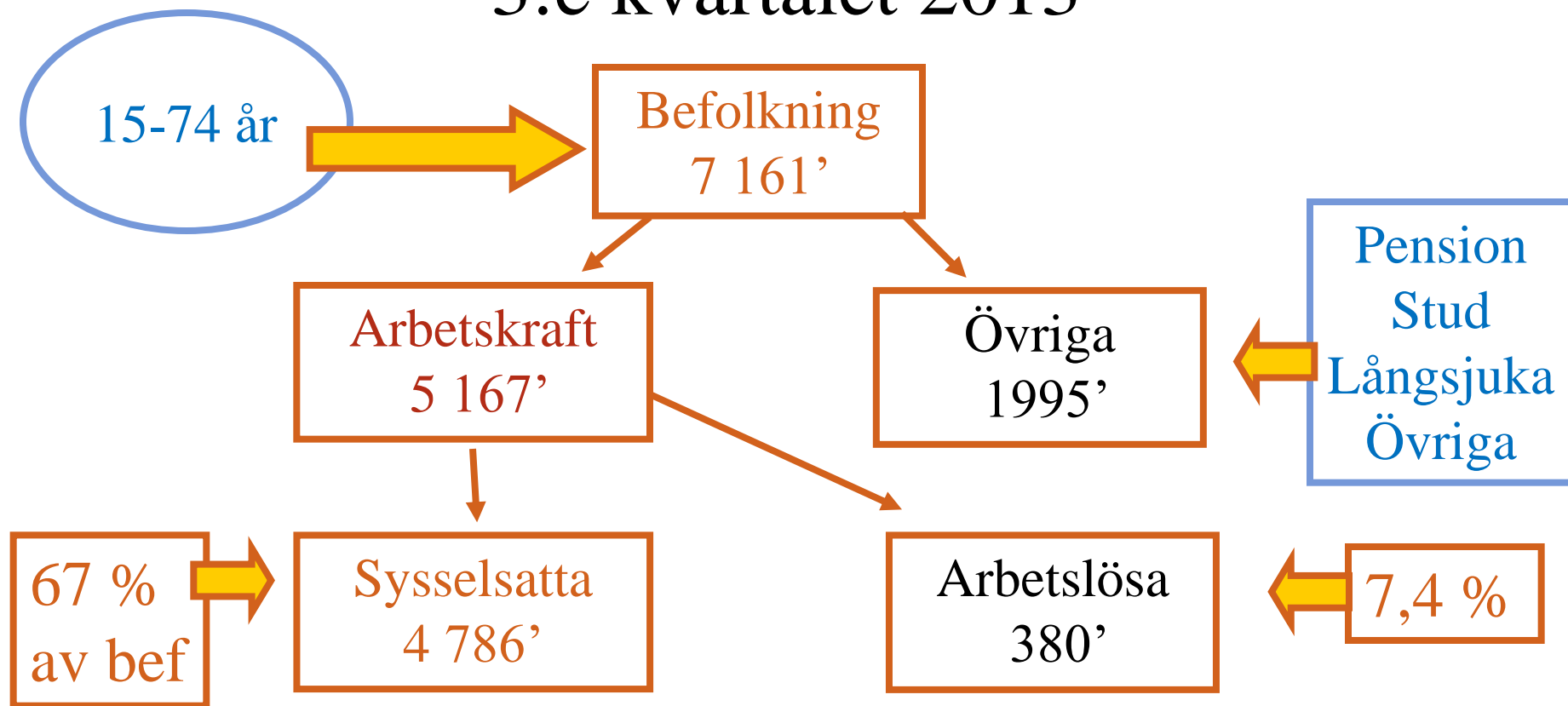

Källa: SCB

Data t.o.m augusti 2013

Sysselsatt och arbetslös

- 3:e kvartalet 2013 -

Sedan året före har befolkningen ökat med 41000.
Antalet sysselsatta har ökat med 51 000.

Vad efterfrågar folket?

- Fler bilar?
  - Modernare TV-apparater och finare telefoner?
  - Om- och tillbyggnader av våra bostäder?
  - Andra privata tjänster?
  - **Betalas av privata inkomster efter skatt - enkelt, köp vad du vill ha!**
- Säker tillgång till god sjukvård?
  - Vårdplatser till de gamla?
  - Mat och läroböcker i skolan?
  - Mindre grupper på dagis?
  - **Endast med skattemedel!**
– men om vi höjer skatterna så flyttar de unga!

...Den historiska tillväxten...

BNP per person, Västeuropa

